

SİNAN
TEPE

Borges'den Nerval'a Karamsar Bir Yolculuk: 'Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet'

Murat Gülsoy, *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet* adlı romanında bizlere korku toplumunda yaşayan bireyin nasıl bir ruh halinde olabileceğini ve korkunun kurumsallaşması ile birlikte bireyin nelere rıza gösterebileceğini anlatmakta

Murat Gülsoy'un 2016 yılında yayınlanan *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet* (YİÇÖBH) romanı, arka planında bizlere bir İstanbul görüntüsü sunmaktadır. 2015 yazı itibarıyla başlayan ve iki seçim arası dönemde zirveye ulaşan şiddet sarmalında bu görüntü. Patlamaların, bombalı saldırıların, kitlesel insan ölümlerinin yaşandığı, insanların sokağa çıkmaya çekinir hale geldiği bir dönemdir bahsedilen.

YİÇÖBH; Önsöz, *Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet*, Sonsöz ve Ekler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Borges'e yazılan bir mektupla başlayan roman, kurmaca bölümü olan ve romanın iskeletini oluşturan "Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet" bölümüyle devam eder. Matematikçi Mirat Alsan'ın emekli olmasıyla birlikte, içine düştüğü yalnızlık ve cıplıklık halinden kaçışını ele alan bu bölüm, yazımızın da odaklanacağı bölüm olacaktır.

Sonsöz bölümü de tıpkı önsöz gibi, yazarın karakter ile özdeşleştiği ve yer yer iç içe geçtiği, bir nevi okur ile dertleştiği bir bölümdür. Önsözde Borges ile konuşan, hatta ona Ahmet Hamdi Tanpınar'ı anlatan yazar-anlatıcımız, sonsözde Borges'in yerine Nerval'i koymuş gibidir. Ekler bölümü; yazar-anlatıcının, ölüm, akıl, hakikat, delilik gibi kavramları tartıştığı, tabiri caizse hakikat arayışında sayıkladığı bölümdür. Bu bölümü "Kara Sayfa" ile bitiren Gülsoy, 2015 yılının İstanbul görüntüsünü ve umutsuzluğuyla noktalar ve okurlarına bu kitabın 'o kitap' olmadığını, içinde 'maalesef' neşe olmadığını mahcup bir dille ifade eder.

Gülsoy, karakterine isim koyarken kendi adından bir harf değiştirmiştir yalnızca ve Murat'ın Mirat olması, hem yazar ve karakter arasında bir özdeşlik kurar hem de Mirat'ın kelime anlamının ayna olması itibarıyla de bir yansıtma özelliği taşır: Yazarı, çağ insanını, etkilenilmiş olan büyük edebiyatçıları; kısacası zihne alınan her bir simgeyi ve karakteri yansıtma...

Roman; metinler arası yöntemi, yazarlara yapılan atıfları, deneyselciği ve olguların birbirine karmaşık bir ilişkiyi bağlanmasıyla tipik bir Gülsoy romanı olma izliği taşımaktadır.

BİR ZİHİN AKTARIM PROGRAMI: JANUS

Yazar-anlatıcının Borges'e yazdığı mektup ve bu mektup ile birlikte tartıştığı dünyanın görüntüsü, insanlığın ne yöne gittiği, delirime hali gibi konular sonrası, eserin ikinci bölümü tamamen kurmaca bir metindir. Yirmi yıl boyunca aynı ceket giyen ve hayatında değişiklik yapmaktan kaçınmış, yalnız bir karakter olan Mirat Alsan'ın hikâyesidir bu metin.

Mirat Alsan kırk dokuz yaşında, yirmi yıl boyunca babasından yadigar kalan ceketini giymiş, bölüm başkanı tarafından pek sevilmeyen ve öğrencilerinin kendini yenilemediği için şikâyet ettiği emekli bir matematikçidir. Mirat ismine de yeri gelmişken değinelim. Gülsoy, karakterine isim koyarken kendi adından bir harf değiştirmiştir yalnızca. Murat'ın Mirat olması, hem yazar ve karakter arasında bir özdeşlik kuruyor hem de Mirat'ın kelime anlamının ayna olması itibarıyla bir yansıtma özelliği de taşır. Bu yansıtma yazarı, çağ insanını, etkilenilmiş olan büyük

Janus

edebiyatçıları, ölüleri; kısacası zihne alınan her bir simgeyi ve karakteri yansıtılmaktadır.

Emekliliğinin ilk gününde ceketini değiştiren Mirat Alsan, öğle vakti İstanbul sokaklarında amaçsızca gezinirken bir delikanlının uzattığı el ilanını alır. İlanın üzerinde "Yalnızlar İçin Çok Özel Bir Hizmet" yazmaktadır. El ilanını okuyan Mirat, kendi yalnızlığının da etkisiyle merak eder JANUS'u. Önce bir para tuzakı olduğunu düşünür fakat yine de merakına yenik düşerek, ilanda yazan adrese gitmeye karar verir.

JANUS bir zihin aktarım programıdır. Ölen kişilerin zihinlerini alıp yaşayan insanlara aktarmaktadır. Önceden bu programa dâhil olmuş ve hayatını kaybetmiş bireylerin zihinleri özel koşullarda muhafaza edilmekte ve yalnızlık çekip, zihnine bir arkadaş olmak isteyen yaşayan insanlara aktarılmaktadır. Fakat 48 saat gibi bir dayanma süreleri vardır bu ölmüş insanlara ait beyinlerin. JANUS ofisindeki uzman kişi, Mirat Alsan'a son 48 saat içinde ölen ve aktarıma hazır olan insanları gösterir ve Mirat Alsan, Esra adında genç, sağlıklı, neşeli çitti pıttı esmer bir kadını seçer.

Mirat Alsan'ın zihnine yeni bir insan alması ve bundan sonraki hayatının her anını onunla geçirecek olması, yalnızlıktan kaçış olmasının yanı sıra gözetime de razı olması anlamına gelmektedir. Bundan sonraki yaşamında hiçbir zaman yalnız kalamayacaktır. Onun duygularını yaşayacak, onun damak tadına göre

beslenecek, onun sevdiği yerlere gidecektir. Tıpkı teknolojinin; daha net bir ifadeyle sosyal medyanın, internetin, televizyon programlarının insanın günlük yaşamına etkisi gibi bir etkidir bu. Mirat Alsan belki yalnızlığına bir çare bulmuştur fakat mahremiyetini artık kaybetmiştir.

Mirat Alsan, zihnindeki Esra ile birlikte İstanbul sokaklarında dolaşırken okuyuculara tekrar "aşlında nasıl bir şehirde" yaşadıklarını hatırlar. JANUS ofisinden çıktuktan sonra çok sayıda TOMA görür. Bu araçların yanında bekleyen silahlı polislerle göz göze gelmemeye çalışır. Bu göz kaçırma hadisesinin, aşlında hiçbir suçta bulanmışken dahi gerçekleşmesi oldukça önemlidir. Mirat Alsan kendi halinde emekli bir vatandaşdır fakat korku toplumu içerisinde yaşamaktadır. Her yerde TOMA'ların ve silahlı nöbetçilerin olması kendisini daha güvende hissetmesini sağlamamaktadır.

Mirat Alsan'ın bu sıra dışı hikâyesi, zihnine başka bir misafir olarak devam edecektir. Esra'nın beraber kaza yaptığı, motor tutkunu ve hayat dolu sevgilisi Tuncay'dır bu misafir. Romandaki asil kırılmalarda bu misafirin gelişle başlayacak, yalnızlıktan kurtulmaya çalışan Mirat Alsan benliğini tamamen yitirmeye başlayacaktır. Kimlik-siz bir birey olma yolunda hızla ilerleyen Mirat için ölümcül bir kaza kaçınılmaz olacaktır. Metnin bundan sonraki kurmaca bölümünü okuyucuya bırakalım.

KORKUNUN KURUMSALLAŞMASI, BİREYİN RIZASI

Gülsoy, yer yer özdeşleştiği yazar-anlatıcı üzerinden, yaşadığı çağ ile bir uyumsuzluk içerisinde. Çünkü bu çağ, daha önce yaptığı gibi kütüphaneleri yakan, kitlesel kıyımlar gerçekleştiren ve anbean bir korku toplumu inşa eden bir çağdır. Kütüphanelerin yakılması, ölüleri bir kez daha öldürmek olduğunu söyler yazar-anlatıcı. "Bir ordu düşün sevgili Borges, önce yaşayanları katlediyor, sonra ölüleri bir kez daha öldürüyor. Zaferin ancak bu şekilde mümkün olduğuna inanıyor".

Gülsoy, roman boyunca bizlere korku toplumunda yaşayan bireyin nasıl bir ruh halinde olabileceğini ve korkunun kurumsallaşması ile birlikte bireyin nelere rıza gösterebileceğini anlatmaktadır. Dünyada savaşlar vardır, soykırımlar olmaktadır, sürgünde yaşayan halklar, kutluk ve adaletsizlik hâkimdir. İnsanlar bu korku ikliminde evlerine kapanmış ve korku fırtınasının dinmesini beklemektedirler. Gidererek yalnızlaşmakta ve yalnızlıklarına pek de mantıklı olmayan çözümler geliştirmektedirler. Mirat Alsan zihnine ölü insanlar olarak yalnızlığına bir çözüm bulmuş fakat benliğini ve zihin kontrolünü kaybetmiştir. Çağ insanının zihnini gerçekte neler ve kimler oluşturuyor? Popüler olan şey gerçekte kimin talebiyle ortaya çıkıyor? Bir ideolojiye sahip olan birey bu sistematik düşünceler toplama nasıl erişiyor? Mirat Alsan korku toplumunun getirdiği yalnızlık hissiyatı ile JANUS teknolojisine razı olmuş, gözetime ikna olmuştur. Kim bilir, belki de çağımızın insanı bu razı olmanın ötesine çoktan geçmiştir.

Mirat Alsan yaşadığı tüm bu zihinsel operasyonları ve sonunda gelecek olan o kazayı haziran ayında sonra yaşamıştır. Türkiye'de 2015 yılında gerçekleşen şiddet olayları da haziran ayında ki seçimlerden sonra artışı geçmiştir. Mirat Alsan'ın zihni ile ülkenin güncel hali arasında bir benzerlik kurulmuştur bir bakıma.

"Bir ordu düşün sevgili Borges, önce yaşayanları katlediyor, sonra ölüleri bir kez daha öldürüyor. Zaferin ancak bu şekilde mümkün olduğuna inanıyor"

Mirat Alsan motor kazasında ölmemiş daha doğrusu ölmesine başka bir roman kahramanı müsaade etmemiştir. Yeri gelmişken bu kahramana da değinelim. Mirat'ın yaptığı kaza sonrası yanına gelen sakallı adam, Gülsoy'un "Baba Oğul Kutsal Roman" eserinden çıkıp gelen kahramandır. Başka yazarlara atıfta bulunan Gülsoy, kendi eserlerine de gönderme yapmayı ihmal etmemiştir.

'YÜZÜKLERİN EFENDİSİ'NE GÖNDERME

Romanda yer alan ve zihindeki misafirleri uyku moduna gönderen yüzük imgesine de değinmek faydalı olacaktır. Gülsoy'un sürekli izlenme halini, yüzük metaforu üzerinden anlatması, J.R.R Tolkien'in *Yüzüklerin Efendisi* romanını akla getirmektedir. Yüzüklerin Efendisi romanında, kötülüğü temsil eden ve her şeyi gören koca bir göz vardır. Bu göz, Sauron'un gözüdür. Yaptığı bir savaşta bedenini kaybeden Sauron, koca bir göze dönüşür ve tüm gücünü de bir yüzükte toplar. Yüzüğü birisi parmağına taktığı takdirde bu koca göz o yöne dönmektedir. Bir gözetleme aygıtı olan Sauron esasen iktidarı temsil etmektedir. Bu kötülük ve her şeyi gözetleyen iktidarı yok edilmesi için ise yüzüğün yok edilmesi gerekmektedir. Gülsoy'un gözetlenme halini parmağına takılan bir yüzük üzerinden tasvir etmesi belki de *Yüzüklerin Efendisi* romanına yaptığı bir göndermedir.

Mirat Alsan, yaşadığı tüm bu zihinsel operasyonlar ve karmakansık duygularının ardından; daha doğru bir ifadeyle yalnızlığından ötürü kalkıştığı bu maceraların ardından, yalnızlığına çareyi sokaktaki insanlarda görmüştür. Onların arasına karışmış, umut dolmuştur. Üstelik hayali ya da sanal varlıklar değillerdir bu insanlar. Birbirine dokunan, yaslanan, hisseden insanlardır.

Sokaklara çıkıp, diğer insanlara dokunup sarılacağız, kalabalık caddelerde ortak ve ulvi bir amaç için yan yana geleceğimize umut dolu günlerle... Herkese iyi okumalar!..

Murat Gülsoy